

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

SECRETARIAAT KIESRAAD

Datum
18 november 2013

Ons kenmerk
2013-0000670215

Inlichtingen
mw. mr. J.C.M. Haring
T 070 426 62 66
F 070 345 08 79

Uw kenmerk
2013-0000619471

Blad
1 van 4

Bezoekadres
Herengracht 21
2511 EG Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres
www.kiesraad.nl

Emailadres
kiesraad@kiesraad.nl

Onderwerp

Advies Tijdelijke experimentenregeling stembiljetten
voor kiezers buiten Nederland

1. Inleiding

In uw brief van 15 oktober 2013 verzoekt u de Kiesraad advies uit te brengen over de ontwerpregeling houdende tijdelijke regels voor experimenten met stembiljetten (Tijdelijke experimentenregeling stembiljetten voor kiezers buiten Nederland). Het betreffende advies treft u hierbij aan.

2. Samenvatting

De voorliggende ontwerpregeling betreft een uitwerking van de Tijdelijke experimentenwet stembiljetten en centrale stemopneming (hierna: Experimentenwet) en het Tijdelijk experimentenbesluit stembiljetten en centrale stemopneming (hierna: Experimentenbesluit) en bevat onder andere eisen waaraan een verzoek tot registratie van een logo voor een politieke groepering dient te voldoen en voorts een aantal modellen, waaronder het model voor het stembiljet voor kiezers buiten Nederland. De Kiesraad vraagt in dit advies aandacht voor de verkrijgbaarheid van de kandidatenlijst voor kiezers buiten Nederland, het kleurgebruik bij de registratie van logo's en het gebruik van een logo door partijen die samen één aanduiding hebben geregistreerd. Daarnaast heeft hij nog een aantal opmerkingen bij de modellen die de bijlage vormen bij de ontwerpregeling. Tevens geeft de Kiesraad aan dat het in deze regeling nadere regels over de experimenten met centrale opneming van stembiljetten mist.

2. Reikwijdte van de regeling

Zowel de Experimentenwet als het Experimentenbesluit bevatten regels voor experimenten met stembiljetten alsmede tijdelijke regels voor experimenten met een centrale opzet van de stemopneming. Het ontwerpbesluit heeft slechts betrekking op experimenten met een nieuw stembiljet voor kiezers buiten Nederland en bevat geen nadere regels ten aanzien van experimenten met een centrale stemopneming. Het Experimentenbesluit bevat echter meerdere delegatiebepalingen ten aanzien van experimenten met een centrale stemopneming die nopen tot uitwerking in een ministeriële regeling. Zo is in artikel 29 van het Experimentenbesluit bepaald dat bij ministeriële regeling nadere regels worden gesteld over schorsing van de

telopneming door een gemeentelijk stembureau en is in artikel 41 bepaald dat bij ministeriële regeling voor het proces-verbaal een model wordt vastgesteld. In voorliggende ontwerpregeling zijn genoemde onderwerpen niet uitgewerkt. De Kiesraad gaat er vanuit dat ervoor gekozen is deze regels in een aparte experimentenregeling op te nemen. Mocht dit zo zijn, dan ziet hij graag dat dit wordt toegelicht in de toelichting bij de ontwerpregeling. Mocht dit niet uw voornemen zijn, dan verzoekt hij u de nadere regels hiervoor alsnog in voorliggende ontwerpregeling op te nemen.

3. Inhoud van de regeling

Beschikbaar stellen kandidatenlijsten

In artikel 18, tweede lid, van het Experimentenbesluit is ten aanzien van het experiment met een nieuw stembiljet voor kiezers buiten Nederland onder andere bepaald dat bij ministeriële regeling nadere regels kunnen worden gesteld over het beschikbaar stellen van een overzicht van de kandidatenlijsten. Van deze mogelijkheid is vooralsnog geen gebruik gemaakt. Op vragen van de VNG, NVvB en gemeente Den Haag over de wijze waarop de lijsten beschikbaar worden gesteld, is door de regering in de toelichting bij het Experimentenbesluit verwezen naar een voorgenomen wijze van verstrekking.¹ De Kiesraad mist een uitwerking hiervan in de ontwerpregeling. Door het ontbreken van namen van kandidaten op het stembiljet is het, meer nog dan in het reguliere stemproces het geval is, van groot belang dat kiezers in het buitenland de lijsten (tijdig) kunnen raadplegen. Hij ziet graag dat de wijze waarop de lijsten ter beschikking worden gesteld er – ten behoeve van de duidelijkheid – alsnog in wordt opgenomen, zoals artikel 18, tweede lid, van het Experimentenbesluit ook mogelijk maakt. Ter volledigheid merkt hij op dat de reguliere verstrekking van kandidatenlijsten een onderwerp betreft dat is opgenomen in het Kiesbesluit en dus ook in een regeling is opgenomen.

Registratie van een logo

In artikel 3 van de ontwerpregeling is geregeld dat bij de registratie van een logo een politieke groepering tevens het logo op digitale wijze verstrekt. Aangegeven is welke extensie en resolutie hiervoor gebruikt dienen te worden en in welke drie formaten het logo moet worden aangeleverd. Het betreffende artikel bevat geen bepaling over het gebruik van kleuren in het logo. De Kiesraad gaat ervan uit dat het gebruik van kleur mogelijk is. Naar zijn mening is het wenselijk dit in de bepaling op te nemen en aan te geven of hier qua kleurstellingen al dan niet beperkingen aan zijn verbonden. Hij adviseert u het artikel hierop aan te passen.

Hiernaast vraagt de Raad aandacht voor de situatie dat door twee of meer groeperingen gezamenlijk een nieuwe samengevoegde aanduiding in het register van aanduidingen wordt geregistreerd. In dat geval is sprake van één aanduiding. De Raad gaat ervan uit dat in een dergelijk geval ook één (nieuw) logo boven de lijst wordt geplaatst.² Graag ziet hij dit punt nader toegelicht in de toelichting bij het ontwerpbesluit.

4. De modellen

Tot slot heeft de Kiesraad nog een aantal opmerkingen bij de modellen die de bijlage vormen bij ontwerpregeling. In de eerste plaats merkt de Raad op dat aan de modellen geen kenmerk (letter en nummer) is gegeven, hoewel dit wel gebruikelijk is. Ook blijkt uit de modellen niet dat zij (slechts) van toepassing zijn op het tijdelijke experiment met

¹ Stb. 2013, nr. 368, p.22

² Een voorbeeld is de registratie van de aanduiding 'ChristenUnie-SGP' in het register van aanduidingen voor de verkiezing van de leden van het Europees Parlement. In het register voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer hebben deze beide groeperingen apart een aanduiding geregistreerd, respectievelijk 'Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP)' en 'ChristenUnie'.

Datum
18 november 2013

Ons kenmerk
2013-0000670215

Onderdeel
Secretariaat Kiesraad

stembiljetten voor kiezers buiten Nederland. Hij geeft u in overweging dit alsnog in de modellen op te nemen met het oog op de praktische hanteerbaarheid van de modellen en om verwarring hierover te voorkomen.

Blad
3 van 4

Model van het stembiljet voor kiezers buiten Nederland bij de verkiezing van het Europees Parlement

Zijns inziens kan de verwijzing naar het maximum aantal letters en tekens komen te vervallen. Het betreft een eis die bij de registratie van een aanduiding een rol speelt. Indien een aanduiding te lang is, wordt zij afgewezen. Plaatsing van een te lange aanduiding op het stembiljet is daarmee sowieso niet aan de orde.³

De Raad is van mening dat de tekst in de voetnoot onderaan het model onduidelijk is. Hij gaat ervan uit dat bedoeld is dat een kiezer het digitaal toegezonden stembiljet zowel in kleur als in grijstinten kan afdrucken, maar ziet dit graag duidelijker verwoord.

Model van het registratieformulier van een logo van een politieke groepering

Onder punt 2 in het model dient achter 'De politieke groepering' de naam van de groepering te worden ingevuld. De ervaring leert dat er nog wel eens verwarring bestaat tussen het gebruik van de statutaire naam van een groepering (vereniging) en de geregistreerde aanduiding. Om deze verwarring te voorkomen, adviseert de Kiesraad hier, overeenkomstig de reguliere modellen (zie bijvoorbeeld model H 1), te spreken van 'De aanduiding van de politieke groepering'.

Model voor het verzoek om een vervangend briefstembewijs

Het betreft hier twee modellen, te weten het 'Model verzoek om een vervangend briefstembewijs voor kiezers buiten Nederland' en het 'Model verzoek om een vervangend briefstembewijs voor kiezers op Aruba, Curaçao of Sint Maarten'. Het is de Kiesraad opgevallen dat de modellen op meerdere punten onnodig van elkaar verschillen, terwijl zij in principe eenzelfde soort verzoek betreffen. Het gaat hierbij onder andere om het optioneel invullen van het telefoonnummer, het gebruik van adres dan wel woonadres, en het plaatsen van 'indien van toepassing' achter de plaats. De Raad adviseert u beide modellen nog eens naast elkaar te leggen en zoveel mogelijk met elkaar in overeenstemming te brengen of anders in de toelichting aan te geven waarom de verschillen gerechtvaardigd zijn. Mogelijk heeft het deels te maken met de behoefte aan regionale verschillen tussen Aruba, Curaçao en Sint Maarten en de rest van Nederland. Indien dit het geval raadt de Kiesraad u aan dit eveneens in de toelichting op te nemen.

Hiernaast dient onder punt 2 in de modellen te worden aangekruist welk document wordt bijgevoegd ten einde de Nederlandse nationaliteit aan te tonen. De tweede optie 'kopie van een geldige Nederlandse identiteitskaart' kan naar de mening van de Raad geschrapt worden, aangezien deze variant reeds is vervat in de eerste optie.

Tot slot merkt de Kiesraad op dat in artikel 10 van het Experimentenbesluit is geregeld dat een kiezer wiens briefstembewijs in het ongereede is geraakt of die geen briefstembewijs heeft ontvangen, op zijn verzoek een nieuw briefstembewijs wordt verstrekt. Bepaald is dat dit verzoek mondeling of schriftelijk wordt gedaan aan de vertegenwoordiger van Nederland in het land waar hij woont of aan de burgemeester van 's-Gravenhage. Anders dan gebruikelijk is, is niet geregeld waar en wanneer genoemde modellen beschikbaar worden gesteld. De Raad gaat ervan uit dat dit bij de vertegenwoordiging dan wel gemeente 's-Gravenhage zal zijn. Hij geeft u in overweging

³ Voor aanduidingen die gevormd worden door een samenvoeging van geregistreerde aanduidingen of afkortingen daarvan, geldt dat de controle van het maximum aantal letters en tekens reeds geschiedt bij de kandidaatstelling.

Datum
18 november 2013

Ons kenmerk
2013-0000670215

Onderdeel
Secretariaat Kiesraad

dit alsnog op te nemen in de ontwerpregeling en wijst erop dat genoemde modellen in ieder geval tijdig beschikbaar dienen te zijn.

Blad
4 van 4

DE KIESRAAD,
voor deze,

H.R.B.M. Kummeling,
voorzitter

M. Bakker
secretaris-directeur